ឧប្បត្តិហេតុ

នៃ

ព្រះត្រៃបិដកប្រែ

ភ្នំពេញ

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ព.ស ២៥៣៩

ឧបត្តិហេតុ

នៃ

ព្រះត្រៃបិដកប្រែ

ប្រមូលចងក្រងដោយ
វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

សម្តេចព្រះពោធិវង្ស ហួត តាត

អធិបតីក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

សកលវិទ្យាធិការពុទ្ធិកសកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ

និងអគ្គាធិការពុទ្ធិកសិក្សា កម្ពុជរដ្ឋ

ពិនិត្យកែសម្រួល

ឧប្បត្តិហេតុ

នៃ

ព្រះត្រៃបិដកប្រែ

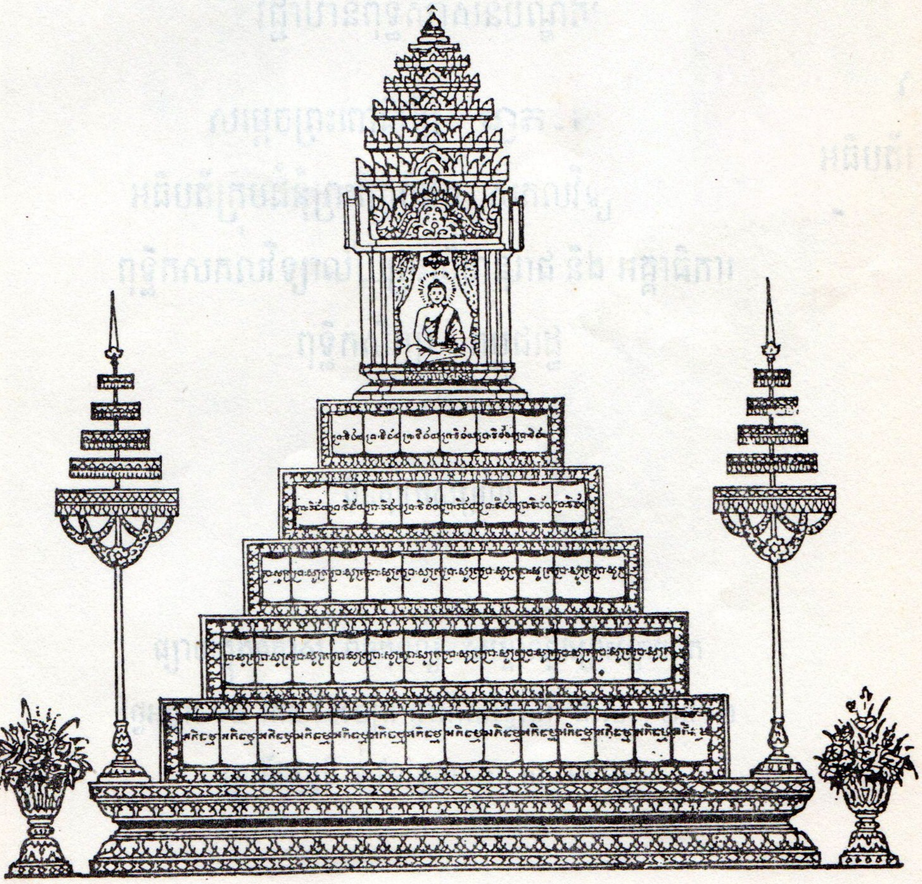

ផ្សាយក្នុងឱកាស ពិធីបុណ្យ សម្ពោធឆ្លងព្រះត្រៃបិដក

ថ្ងៃអង្គារ ១៤ កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំរកសំរិទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥១២

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១ ខែមេសា គ.ស. ១៩៦៩

ឧបត្តិហេតុ
នៃ
ព្រះត្រៃបិដកប្រែ

ប្រមូលចងក្រង

ដោយ

វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

សម្ដេចព្រះពោធិវ័ង្ស ហួត តាត
អធិបតីក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក
សកលវិទ្យាធិការពុទ្ធិកសកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ
និងអគ្គាធិការពុទ្ធិកសិក្សា កម្ពុជរដ្ឋ

ពិនិត្យកែសម្រួល

ផ្សាយក្នុងឱកាសពិធីបុណ្យសម្ពោធឆ្លងព្រះត្រៃបិដក

ថ្ងៃអង្គារ ១៤កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំរកាសំរឹទ្ធិស័ក ព.ស.២៥១២

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី១ ខែមេសា គ.ស.១៩៦៩

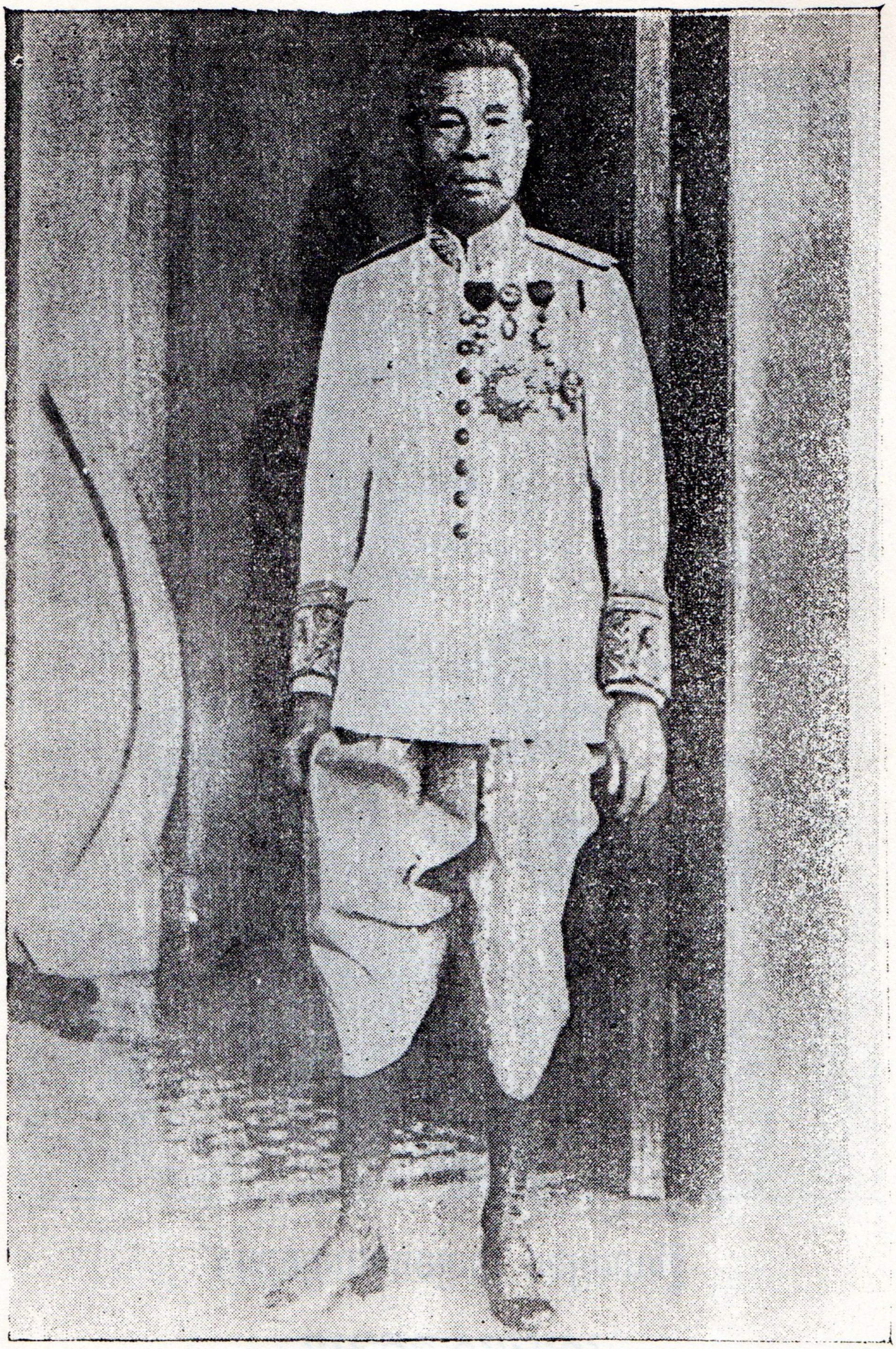

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះ ស៊ីសុវត្ថិ-មុនីវង្ស

អតីតព្រះចៅប្រទេសកម្ពុជា

សម្តេចព្រះរាជអយ្យកោ វរចក្ររណារិទ្ធិ

នរោត្តម សុធារស

អធិបតីក្រុមជំនុំសង្គហៈ ព្រះរាជវង្សានុវង្ស

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះ **នរោត្តម-សុរាម្រិត**
អតីតព្រះចៅប្រទេសកម្ពុជា
(សោយរាជសម្បត្តិពីឆ្នាំ ១៩៥៥ ដល់ ១៩៦០)

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ស៊ីសុវត្ថិ-មុនីវង្ស
ក្សុមៈនារីរតន៍ សិរីវឌ្ឍនា ព្រះមាតាជាតិ

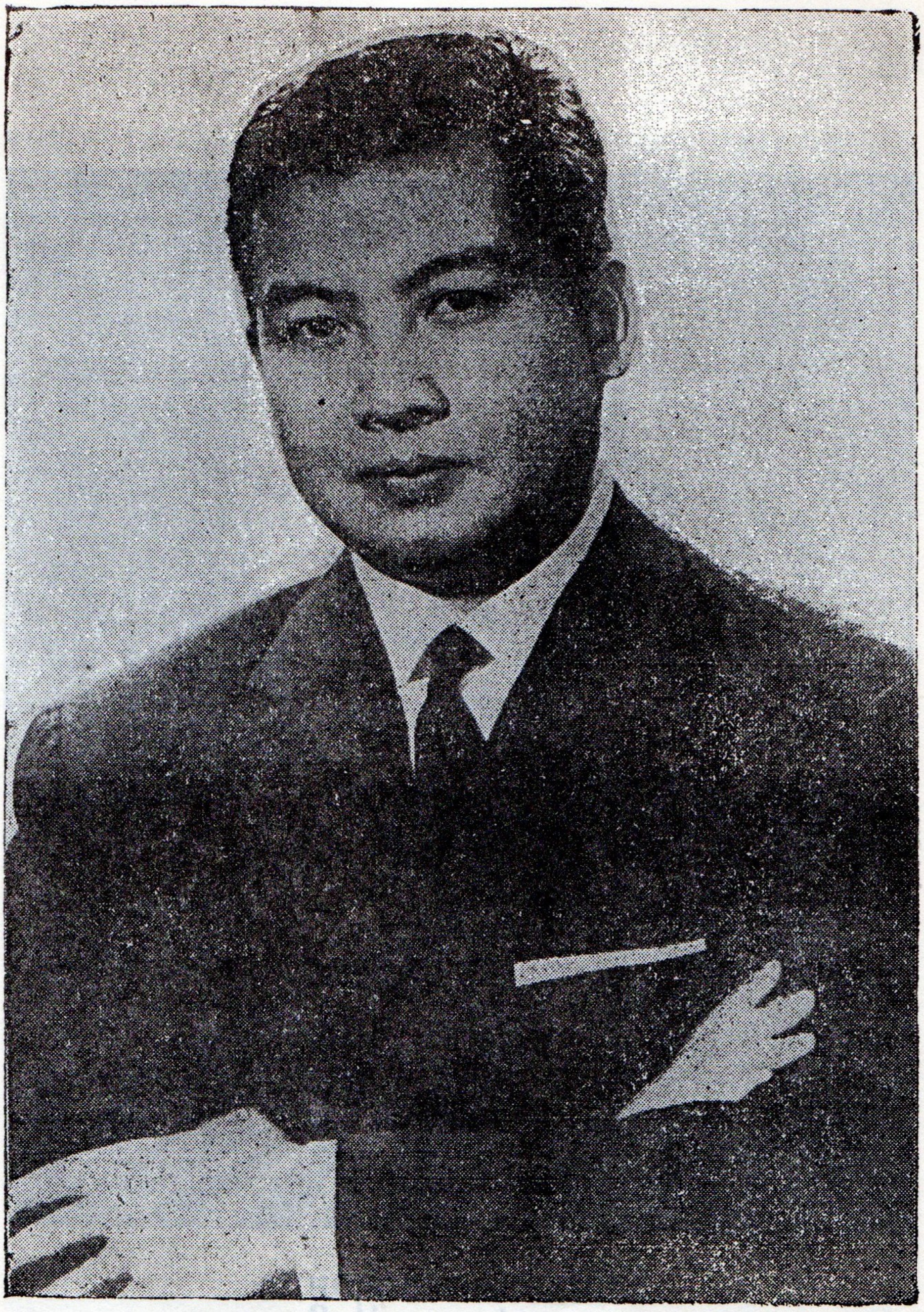

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម-សីហនុ វរ្ម័ន

អតីតព្រះចៅប្រទេសកម្ពុជា

(សោយរាជសម្បត្តិពីឆ្នាំ ១៩៤១ ដល់ ១៩៥៥)

បច្ចុប្បន្ន: ព្រះប្រមុខរដ្ឋនៃប្រទេសកម្ពុជា ព្រះបិតាជាតិ

សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី

ព្រះសង្ឃរាជ គណៈមហានិកាយ

ជួន.ណាត ជោតញ្ញាណោ

សម្តេចព្រះសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
ផេង.ល្វៀង គន្ធរោ

សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស ហួត-តាត វជិរប្បញ្ញោ

- សាកលវិទ្យាធិការ នៃសាកលពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ
- អគ្គាធិការនៃពុទ្ធិកសិក្សាកម្ពុជរដ្ឋ
- នាយកនៃពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិត
- អធិបតីនៃក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកបច្ចុប្បន្ន នៅវិជ្ជាបានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
- ប្រធានពុទ្ធិកសមាគម មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជរដ្ឋ

សម្តេចព្រះធម្មលិខិត

ល្វី-ឯម

អតីត អធិបតីក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

ព្រះឧត្តមមុនី អ៊ុំ-សូ
អតីត អធិបតីរងក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

កំណើតនៃក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

ព្រះរាជប្រកាសលេខ១០៦ ចុះថ្ងៃ១៣កើត ខែមិគសិរ ឆ្នាំម្សាញ់ ឯកស័ក ពុទ្ធសករាជ២៤៧៣ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ គ្រិស្តសករាជ១៩២៩ បានតែងបង្កើតឲ្យមានក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក មានអធិបតី១រូបនិងអ្នកជំនុំច្រើនរូប។ ក្រុមជំនុំនេះបានជួបជុំជានិច្ចក្នុងមន្ទីរព្រះរាជបណ្ណាល័យ ហើយបានប្រែព្រះត្រៃបិដកជាមុន ជូនបណ្តើរៗ ទៅលោកកុង្ស៊ុយ៍សេនាបតី សម្រេចជាមួយនឹងលោក ឡឺរ៉េស៊ីដង់ ស៊ុប៉េរីយើរ ជាអធិបតី។

លុះកើតមានក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ដោយប្រកាសអារ៉េតេ លោក គូវែរណើរហ្សេណេរ៉ាល់ ដឺឡាំងដូស៊ីន ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៣០ គឺថ្ងៃសៅរ៍ ១៣រោច ខែបុស្ស ឆ្នាំម្សាញ់ឯកស័ក ពុទ្ធសករាជ២៤៧៣ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកនេះក៏កាន់តែមានកម្លាំងនិងពន្លឺរស្មីបានច្រើនថែមទៀត។

លោកអ្នកផ្តើមគំនិត ឲ្យប្រែព្រះត្រៃបិដកនិងបោះពុម្ព តាមព្រះរាជប្រកាសខាងលើនេះ គឺមានៈ

–លោកហ្វេរណង់ត៍ ឡាវិត រ៉េស៊ីដង់ត៍ ស៊ុប៉េរីយើរ ដឺឡារ៉េពុយព្លិក បារាំងសែស ក្នុងក្រុងកម្ពុជាធិបតី។

–សម្តេចចៅហ្វាវាំងវរៈវៀងជ័យ អធិបតី ជួន សេនាបតីទី១ សេនាបតីក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង ព្រះឃ្លាំងនិងរចនា ជាអ្នកពន្យល់ផ្ទាល់ ហើយព្រាងព្រះរាជប្រកាសជូនពិនិត្យសម្រេច។

–សម្តេចចក្រី កុញ្ញរាធិបតី ប៉ុន សេនាបតីក្រសួងយុទ្ធនាធិការយោធាធិការនិងសិក្សាធិការ។

–ក្រុមហ្លួងស៊ីសុវត្ថិ សុភានុវង្ស ទីអគ្គមហាសេនា សេនាបតីក្រសួងមហាផ្ទៃនិងធម្មការ។

–ឧកញ៉ាយោមរាជ ជា ភូសម្រេចរាជការក្រុមព្រះនគរបាល សេនាបតី

ក្រសួងយុត្តិធម៌។

–ក្រុមឃុន វិសុទ្ធិ ខត្តិយវង្ស ឆរោត្តម សុរាម្រិត ទីក្រឡាហោម សេនាបតីក្រសួងដើងទឹក កេរ្សត្រាធិការ សិប្បិយការនិងពាណិជ្ជការ។

តមកខាងក្រោយ សម្តេចចក្រី ប៉ុន មរណភាពទៅ:

–ក្រុមហ្លួង ស៊ីសុវត្ថិ សុភានុវង្ស ឡើងទីជា ចក្រីកុញ្ញរាធិបតី។

–ឧកញ៉ាមហាឥស្សរាធិបតី ប៉ែន ឡើងទីជា យោមរាជ។

ឯក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងកម្ពុជាធិបតី ក្នុងសម័យនោះ គឺមាន:

–សម្តេចក្រុមព្រះ វរចក្ររណឫទ្ធិ ឆរោត្តម សុធារស អធិបតីក្រុមជំនុំសង្គហៈ ព្រះរាជវង្សានុវង្ស។

–អ្នកស្រីក្រមុំ ស៊ុយសាន ការប៉ឺឡែស ជាអគ្គលេខាធិការ ហើយជាអ្នករក្សាព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា។

នៅពេលដែលក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានផ្ទេរមកព្រះរាជរដ្ឋាភិបាលកាន់កាប់ គឺតាំងពីគ.ស.១៩៥០មក ក្រសួងនេះក៏មាននាមថា "វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ" ឋិតនៅក្រោមឱវាទនៃក្រសួងធម្មការ។

អស់លោកទទួលខុសត្រូវកាន់កាប់វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ជាបន្តបន្ទាប់គ្នាមកនោះ គឺមាន:

–លោក យឿន ចឹម ជាអគ្គលេខាធិការ ធ្វើការមកទល់ឆ្នាំ១៩៦៤

–លោក វ៉ាយ ប៊ុក ជាអគ្គលេខាធិការ ធ្វើការពីឆ្នាំ១៩៦៤ដល់១៩៦៥

–លោក លាង ហ៉ាបអាន គឺជានាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យកាន់ការពីឆ្នាំ១៩៦៥មក។

តមកខាងក្រោយទៀត ក៏មានព្រះរាជប្រកាសផ្សេងៗ ថែមចំនួនអធិបតីរង២រូបនិងក្រុមជំនុំថ្មីជាច្រើនរូបតាមត្រូវការ។

បានក្ករនិងនាម

របស់

ក្រុមព្រះសង្ឃគិតិកាចារ្យ គឺក្រុមជំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក

ក–ក្រុមជំនុំដែលមានពីឆ្នាំ១៩២៩ មកទល់នឹងឆ្នាំ១៩៤០

ក្រុមជំនុំមានព្រះសង្ឃជាអធិបតី១, អធិបតីរង២, ក្រុមជំនុំជាព្រះសង្ឃ២៣, ជាឧបាសក១១, បូករួមទាំងអស់ត្រូវជា៣៧រូប គឺ:

១–ព្រះសិរីសម្មតិវង្ស ឯម វជិរប្បញ្ញោ ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ អធិបតី

២–ព្រះឧត្តមមុនី អ៊ុម ស៊ូ ធម្មវិនយរក្ខិតោ អធិបតីរង

៣–ព្រះមហាព្រហ្មមុនី ទេព អ៊ូ បិតវីរិយោ អធិបតីរង

ក្រុមជំនុំ

៤–ព្រះសាសនសោភ័ណ ជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ ចាងហ្វាងរងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

៥–ព្រះវិសុទ្ធិវង្ស ហួត តាត វជិរប្បញ្ញោ អាចារ្យបង្រៀនសំស្ក្រឹត នៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

៦–ព្រះបាឡាត់សង្ឃវិជ្ជា មឿង មុនិត្ថេរោ

៧–ព្រះមហា សោម ឈុន វិមលប្បញ្ញោ

៨–ព្រះមហា សោម ឡុច សុធម្មលិខិតោ

៩–ព្រះមហា សែស ចន្ទធម្មោ

១០–ព្រះគ្រូញាណសំវរ ញាណ ឈឹន ជោតប្បញ្ញោ

១១–ព្រះអាចារ្យ ចាប ពិន សុវណ្ណជោតោ

១២–ព្រះមហា ឌិន ហួត នាគបណ្ឌិតោ

១៣–ព្រះអាចារ្យ ប៉ែន សុខ ញាណសារោ អាចារ្យបង្រៀននៅសាលាបាលី

ជាន់ខ្ពស់

១៤–ព្រះអាចារ្យ ហែម ចៀវ ជោតញ្ញាណោ អាចារ្យបង្រៀននៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

១៥–ព្រះអាចារ្យ ឈឹម ស៊ុម សទ្ធម្មប្បញ្ញោ

១៦–ព្រះអាចារ្យ គាំ ឌុំ សោភណបណ្ឌិតោ

១៧–ព្រះអាចារ្យ សូរ ហាយ សុវឌ្ឍញ្ញាណោ

១៨–ព្រះអាចារ្យ យូរ អ៊ុន ឧត្តរញ្ញាណោ

១៩–ព្រះអាចារ្យ អ៊ុក ជា វជិរញ្ញាណោ

២០–ព្រះបាឡាត់ អ៊ុយ ច៉ាងខេមកោ

២១–ព្រះគ្រូមុនីសុមេធា ឡុង ជា រេវកោ

២២–ព្រះបាឡាត់ កេត តោ ឋិតសីលោ

២៣–ព្រះអាចារ្យ ម៉ាង ឆាង ធម្មកោសលោ

២៤–ព្រះអាចារ្យ មៃ ច៉ាន់ បណ្ឌិតវរោ

២៥–ព្រះអាចារ្យ អែន ប៉ង់ វិនយសត្ថា

២៦–ព្រះបាឡាត់ ហែម ញ៉ឹម សុន្ទរោ

២៧–អ្នកមហា ញ៉ុក ថែម ឧបាសក

២៨–អ្នកអាចារ្យ ហុង ឈា ឧបាសក

២៩–អ្នកអាចារ្យ ង៉ែត ហ៊ឹម ឧបាសក

៣០–អ្នកអាចារ្យ ប៊ូ ប៉ូ ឧបាសក

៣១–អ្នកមហា យូរ ឧបាសក

៣២–អ្នកអាចារ្យ អ៊ុក សេង ឧបាសក

៣៣–អ្នកអាចារ្យ ហ៊ឺ ហេង ឧបាសក

៣៤–អ្នកអាចារ្យ គិម អាន ឧបាសក

៣៥–អ្នកអាចារ្យ ឆ្នួន ឌួង ឧបាសក

៣៦–អ្នកអាចារ្យ សេក ឈុន ឧបាសក

៣៧–អ្នកអាចារ្យ អ៊ុច រស់ អាចារ្យបង្រៀននៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ឧបាសក។

១–ក្រុមជំនុំដែលមានចាប់ពីឆ្នាំ១៩៤០ មកៈ

ក្រុមជំនុំមានព្រះសង្ឃជាអធិបតី១, អធិបតីរង២, ក្រុមជំនុំជាព្រះសង្ឃ២៧, ជាឧបាសក១៣ បូករួមទាំងអស់ត្រូវជា៤៣រូប គឺៈ

១–ព្រះសិរីសម្មតិវង្ស ឯម វជិរប្បញ្ញោ ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ អធិបតី

២–ព្រះមហាព្រហ្មមុនី ទេព អ៊្វ បិតវីរិយោ អធិបតីរង

៣–ព្រះសាក្យវង្ស ហួត តាត វជិរប្បញ្ញោ អាចារ្យបង្រៀនសំស្ក្រឹត នៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ អធិបតីរង

ក្រុមជំនុំ

៤–ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ ចាងហ្វាងរងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

៥–ព្រះធម្មឃោសាចារ្យ មឿង មុនិត្ថេរោ

៦–ព្រះពុទ្ធវង្ស សោម ឈុន វិមលប្បញ្ញោ

៧–ព្រះមហា សែស ចន្ទធម្មោ

៨–ព្រះមហា សោម ឡុច សុធម្មលិខិតោ

៩–ព្រះគ្រូញាណសំវរ ញាណ ឈឹន ជោតប្បញ្ញោ

១០–ព្រះអាចារ្យ ចាប ពិន សុវណ្ណជោតោ

១១–ព្រះអាចារ្យ ឈឹម ស៊ុម សទ្ធម្មប្បញ្ញោ

១២–ព្រះអាចារ្យ គាំ ឌុំ សោភណបណ្ឌិតោ

១៣–ព្រះអាចារ្យ ស្វូរ ហាយ សុវឌ្ឍញ្ញាណោ

១៤–ព្រះអាចារ្យ អ៊ុក ជា វជិរញ្ញាណោ

១៥–ព្រះអាចារ្យ ឃ្យូរ អ៊ុន ឧត្តរញ្ញាណោ

១៦–ព្រះគ្រូមហាឧតុល អ៊ុយ ចាំង ខេមកោ

១៧–ព្រះគ្រូមង្គលមុនី កោត តោ បិតសីលោ

១៨–ព្រះបាឡាត់ញាណវីរិយ វ៉ាន់ សាឌុំ

១៩–ព្រះបាឡាត់មហារាជធម្ម ហ៊ឺ ជា

២០–ព្រះអាចារ្យ ម៉ាង ឆាង

២១–ព្រះបាឡាត់អរិយវិមល នេត្រ

២២–ព្រះអាចារ្យ មៀច

២៣–ព្រះអាចារ្យ ឃ្យូន

២៤–ព្រះអាចារ្យ ឡុង

២៥–ព្រះអាចារ្យ ឃ្យូរ ប៊ុន

២៦–ព្រះអាចារ្យ អែន ប៉ង់ វិនយសត្ថា

២៧–ព្រះអាចារ្យ ញ្វូង សឿង

២៨–ព្រះអាចារ្យ គឹម ត្វូរ

២៩–ព្រះអាចារ្យ ស៊ិន ប៊ាន

៣០–ព្រះអាចារ្យ ពាង សុខ

៣១–ព្រះអាចារ្យ អៀង ថ្លាង

៣២–ព្រះអាចារ្យ ម៉ិញ ឈាគ្រី ឧបាសក

៣៣–ព្រះធម្មបិដកវិជ្ជា ង៉ែត ហ៊ឹម ឧបាសក

៣៤–អ្នកអាចារ្យ ម៉ិ្វ ប៉ូ ឧបាសក

៣៥–អ្នកអាចារ្យ ហុង ឈា ឧបាសក

៣៦–អ្នកអាចារ្យ ហ៊ឹ ហេង ឧបាសក

៣៧–អ្នកអាចារ្យ ចាន់ ខាន់ ឧបាសក

៣៨–អ្នកអាចារ្យ ឆួន ឌួង ឧបាសក

៣៩–អ្នកមហា ជា យូរ ឧបាសក

៤០–អ្នកអាចារ្យ ស្រី អ៊ូ ឧបាសក

៤១–អ្នកអាចារ្យ ឡុង ជា ឧបាសក

៤២–អ្នកអាចារ្យ អ៊ុក ម៉ូត ឧបាសក

៤៣–អ្នកមហា ឌិន ហ្វួត ឧបាសក

គ–សមាជិកក្រុមជំនុំ ដែលបន្ថែមជាជំនួសសមាជិកឧទ្ទលអនិច្ច ធម្មទៅ:

១–ព្រះមហាវីរិយបណ្ឌិតោ ចាំង ខាត់

២–ព្រះបទុមវង្សា ភោគ ជន

៣–ព្រះមហា ចាយ គិម សាន

៤–ព្រះមហា ឈឹម ឆង

៥–ព្រះមហា អ៊ុក អ៊ុន

៦–ព្រះមហា មាស សុវណ្ណា

៧–ព្រះឥន្ទមុនី សេក ឆាង

៨–លោក ឈឹម ឈាក

៩–លោក មាឃ ស៊ុន

១០–លោក អ៊ុម ភន

១១–លោក គុយ សូត្រ

១២–លោក មាស យុត្ត

១៣–លោក គី គឹម ស៊ីវ

១៤–លោក អ៊ុក សាន

១៥–លោក ច្រាក់ ឈូក

១៦–លោក សៀង ឌិន

១៧–លោក ជិត ប៊ិន

១៨–លោក យ៉ាន់ អ៊ុន ហៅ អន អ៊ុយ

១៩–លោក អ៊ុំ គយ

២០–លោក ព្រួច ភុម

ឃ–ក្រុមជំនុំដែលនៅធ្វើការជាប់សព្វថ្ងៃ:

ក្រុមជំនុំមានព្រះសង្ឃជាអធិបតី១, អធិបតីរង១, ក្រុមជំនុំជាព្រះសង្ឃ១១រូប, ជាឧបាសក១, បូករួមទាំងអស់ត្រូវជា១៣រូបគឺៈ

១–សម្តេចព្រះពោធិវង្ស ហួត តាត វជិរប្បញ្ញោ អគ្គាធិការពុទ្ធិកសិក្សាកម្ពុជរដ្ឋនិងជាសកលវិទ្យាធិការនៃពុទ្ធិកសកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ អធិបតី

២–ព្រះមុនីកោសល ស្វរ ហាយ សុវឌ្ឍញ្ញាណោ អធិបតីរង

៣–ព្រះពុទ្ធាចារ្យ ហ៊ី ជា

៤–ព្រះសាសនមុនី គឹម តូរ

៥–ព្រះវិសុទ្ធិវង្ស ម៉ៅ ខាន់

៦–ព្រះសិរីសម្មតិវង្ស ធន់ ស៊ីន

៧–ព្រះញាណវង្ស អ៊ុម ស៊ុម

៨–ព្រះធម្មវរោត្តម ជា សុខ

៩–ព្រះញាណសំវរ ហោង លាង ហោ

១០–ព្រះមហា ប៉ែន សេងអាន

១១–ព្រះមហា វ៉ាន់ ជីន

១២–ព្រះមហា ប៉ុក សុន

១៣–លោក ជល ធិត

នៅពេលដែលបោះពុម្ពចប់សៀវភៅភាគទី១ មួយភាគជាដំបូង គឺត្រូវនឹងវេលាដែលលោក ប៉ូល-រេណូ៉ធ ជាអធិបតីក្នុងរាជការធំបារាំងសែស ក្រសួងប្រទេសរាជ្យ អញ្ជើញមកទស្សនាការប្រទេសឥណ្ឌូចិន។ ដោយបានជ្រាបនូវកិច្ចការផ្សាយនូវព្រះពុទ្ធសាសនានេះ លោក ប៉ូល-រ៉េណូ៉ធ នេះ ក៏បានសុំឲ្យរៀបធ្វើពិធីសម្ពោធសៀវភៅព្រះវិន័យបិដកជាបឋម ដែលបោះពុម្ពបានមួយក្បាលហើយនោះ ឆ្លងនៅថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ១១កើត ខែអស្សុជ ឆ្នាំមមែត្រីស័ក ពុទ្ធសករាជ២៤៧៤ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី២២ ខែតុលា គ្រិស្តសករាជ១៩៣១ វេលាម៉ោង៥រសៀល ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិត ព្រះបាទសម្តេចព្រះ ស៊ីសុវត្ថិ មុនីវង្ស។ លោក ប៉ូល-រ៉េណូ៉ធ មានសេចក្តីជ្រះថ្លា បានចូលបច្ច័យ១ពាន់រៀល ចំពោះព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ក្នុងការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកនេះ។ ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិត ដ៏ទ្រង់នូវព្រះគុណធម៌ មហាប្រសើរ ក៏ទ្រង់បានចូលរូបិយវត្ថុ ព្រះរាជទ្រព្យជាច្រើន ព្រមទាំងមហាជនទាំងឡាយជាអនេកក្នុងព្រះនគរ ក៏បានចូលប្រាក់យ៉ាងច្រើន ក្នុងការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកនេះដែរ។

កិច្ចចាត់ចែងបោះពុម្ពផ្សាយព្រះត្រៃបិដកពីដើមទីមក គឺបិតនៅក្នុងបន្ទុកបច្ច័យរបស់អស់លោក-អ្នកជាពុទ្ធបរិស័ទមកចុះនាមជាវ រួមជាមួយថវិការបស់រាជការអាណាព្យាបាល។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៥០ មកទល់បច្ចុប្បន្ននេះ ថវិកាជាតិទទួលបន្ទុកការបោះពុម្ពផ្សាយរហូតដល់ចប់ទាំង១១០ភាគនៃព្រះត្រៃបិដកនេះ ដើម្បីជាវជូនតម្លៃយ៉ាងទាបបំផុតចំពោះពុទ្ធបរិស័ទទូទៅ។ បើគិតតាំងពីផ្តើមផ្ទៀងផ្ទាត់ប្រែព្រះត្រៃបិដកក្នុងគ.ស.១៩២៩ មកដល់១៩៦៨ ទើបចប់ បានបោះពុម្ពហើយស្រេចទាំង១១០ភាគ គឺអស់រយៈកាល៣៩ឆ្នាំគត់។

អំពីការប្រែនិងរៀបសេចក្តីនៃព្រះត្រៃបិដក

ចាប់តាំងពីវេលាដែលផ្តើមធ្វើការប្រែព្រះត្រៃបិដក ដរាបមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ

យើងរាល់គ្នា តែងមានសេចក្ដីវិតក្កអំពីការប្រែនិងរៀបសេចក្ដីនោះច្រើនប្រការពេក ឥតមានភ្លេចភ្លាំងឡើយ ដូចអធិប្បាយនិងរៀបរាប់តទៅនេះ។

ក៏ទំនងប្រយោគនិងរបៀបសេចក្ដីក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ដែលបានប្រែនិងរៀបចំធ្វើស្រេចមកហើយនោះ មានសេចក្ដីសាំដដែលៗ ច្រើនកន្លែងណាស់ នាំឲ្យអស់លោកអ្នកមើល អ្នកស្ដាប់គ្រប់គ្នាធុញទ្រាន់ គួរឲ្យកើតសេចក្ដីសង្ស័យថា "ហេតុដូចម្ដេច" បានជាអស់លោកក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក ប្រែនិងរៀបរៀងសេចក្ដីឲ្យសាំដដែលៗដូច្នោះ? ចុះសៀវភៅឯទៀតៗ ដែលជាសៀវភៅវាយរងបន្ទាប់បន្សំមានសៀវភៅគិហិបដិបត្តិ បាតិមោក្ខសង្ខេបនិងសិង្គាលោវាទសូត្រជាដើម ក៏សុទ្ធតែជាសៀវភៅប្រែចេញចាកភាសាបាលីដូចគ្នាដែរ ម្ដេចក៏ចេះធ្វើសេចក្ដីឲ្យស្រួលបួលងាយមើល ងាយស្ដាប់បាន? សៀវភៅព្រះត្រៃបិដកនេះ ជាគម្ពីរដើម ជាឫសគល់នៃសៀវភៅឯទៀតៗ គួរតែប្រែនិងរៀបរៀងសេចក្ដីឲ្យងាយមើល ងាយស្ដាប់ជាងគេទើបសម ចុះហេតុអ្វីក៏បានជាប្រែនិងរៀបសេចក្ដីឲ្យរឹងរឹតតែលំបាកមើល លំបាកស្ដាប់ជាងសៀវភៅឯទៀតៗទៅវិញ?

យើងសូមជូនដំណឹងដល់អស់លោក អ្នកមើលអ្នកស្ដាប់ព្រះត្រៃបិដក សម្រាយសូមជ្រាប ត្បិតយើងទាំងអស់គ្នាមិនមែនចូលចិត្តចង់ប្រែនិងរៀបរៀងសេចក្ដីឲ្យសាំដូច្នោះទេ, ប្រសិនបើកាត់បាលីខ្លះសម្រាយខ្លះ ត្រង់កន្លែងណាដែលដូចៗគ្នា ឲ្យស្រួលមើល ស្រួលស្ដាប់ទៅក៏បាន ប៉ុន្តែមុនដែលនឹងប្រែនោះ យើងបានពិនិត្យមើលរបៀបនិងលំនាំការរបស់លោកអ្នកប្រាជ្ញធំៗ ជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាមាំមួនអំពីជាន់មុនៗ ដែលលោកបានប្រជុំធ្វើការសង្គាយនារៀបរៀងផ្ទៀងផ្ទាត់ព្រះត្រៃបិដកមកឃើញថា កាលដែលព្រះបរមគ្រូទើបនឹងបរិនិព្វានទៅថ្មីៗ ព្រះអរហន្តទាំង ៥០០អង្គ មានព្រះមហាកស្សបត្ថេរជាប្រធាន បានប្រជុំគ្នា ធ្វើបឋមសង្គាយនារួបរួមធម៌វិន័យ ដែលព្រះបរមសាស្ដាទ្រង់សម្ដែងទាំងប៉ុន្មាន ទុកជាច្បាប់សម្រាប់រៀនទន្ទេញឲ្យត្រូវគ្នាជាបែបមួយ, ដល់មកសង្គាយនាគ្រាក្រោយៗ ក៏តម្រូវតាមរបៀបមុនៗនោះដែរ ឥតមានកែប្រែឲ្យលើសខ្វះឡើយ។

ន័យមួយទៀត កាលដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូជិតនឹងបរិនិព្វាន ទ្រង់បាន ត្រាស់ផ្តាំនឹងព្រះអានន្ទថា "ម្នាលអានន្ទ កាលបើតថាគតបរិនិព្វានទៅហើយ វេលាដែលសង្ឃនឹងប្រជុំគ្នាធ្វើសង្គាយនាធម៌វិន័យនោះ, បើសង្ឃត្រូវការដកខុទ្ទានុខុទ្ទកសិក្ខាបទ គឺសិក្ខាបទតូចៗ ជាលំដាប់បន្ទាប់បន្សំ ក៏ចូរដកចេញខ្លះចុះ"។ លុះដល់ការកសង្ឃប្រជុំគ្នាធ្វើ ក៏យល់ស្របគ្នាថា "ខុទ្ទានុខុទ្ទកសិក្ខាបទទាំងនោះមិនគួរដកចោលទេ, ទោះបីព្រះបរមគ្រូទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យដកចេញមែនក៏ដោយ, តែការនេះស្រេចនឹងក្រុមជំនុំសង្ឃ ព្រះបរមសាស្តាទ្រង់មិនមែនបង្ខំថា ត្រូវតែដកចោល ខានមិនបានទេ, ហេតុនោះសង្ឃនឹងដកក៏បាន នឹងទុកក៏បាន តែកាលបើដកចេញទៅមុខជានឹងមានពាក្យគរហានិន្ទាថា ពួកសាវ័ករបស់ព្រះសមណគោតម គ្រាន់តែគ្រូចូលនិព្វានទៅមិនទាន់បានយូរប៉ុន្មាន ក៏បបួលគ្នាដករុះរើច្បាប់ទម្លាប់របស់គ្រូចោល ហេតុដូច្នោះសិក្ខាបទបន្ទាប់បន្សំនោះគួរតែទុកកុំកែប្រែ កុំឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាទៅជាធូមកាលិក ព្រោះថាសិក្ខាបទដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យសង្ឃដកចេញនោះ មិនមែនជាការខុសទេ គ្រាន់តែជាសិក្ខាបទមានចំនួនច្រើនប៉ុណ្ណោះទេតើ"។

ដោយហេតុដូចពោលមកហើយនេះ បានជាយើងយល់ឃើញថា ទំនងប្រយោគនិងរបៀបសេចក្តី ក្នុងព្រះត្រៃបិដកទាំងបាលីនិងសម្រាយនេះ ពិតជាមានសេចក្តីសាំដដែលៗ ច្រើនលើកច្រើនដងមែន ប៉ុន្តែមិនមែនជាការខុសទេ, គួរតែទុកឲ្យនៅតាមទំនងប្រយោគនិងរបៀបសេចក្តីដើម ដែលអ្នកប្រាជ្ញជាន់មុនៗ លោកសង្គាយនានោះ, ព្រោះព្រះត្រៃបិដកនេះជាគោលដើម ជាគម្ពីរចាស់ជាងគម្ពីរទាំងពួងដែលកើតឡើងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។

ម្យ៉ាងទៀត គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ជាគម្ពីរមានអាយុកាសីវែងឆ្ងាយចំនួន ២៤៧០ប្លាយឆ្នាំមកហើយ, មិនដែលឮថាអ្នកប្រាជ្ញជាន់ណាៗ ហ៊ានបំប្រួញសេចក្តីឲ្យខ្លីចុះឬបំពេញឲ្យវែងឡើងខុសចាកច្បាប់ដើមនោះឡើយ។ កាលពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបាន៩៥៦ឆ្នាំ មានសេចក្តីតំណាលថា ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យនៅមជ្ឈិមប្រទេស លោកទៅចម្លងព្រះត្រៃបិដកនៅឯលង្កាទ្វីប យកមកផ្សាយក្នុងជម្ពូទ្វីប គឺប្រទេស

ឥណ្ឌា នោះលោកក៏មិនហ៊ានបន្ថយឬបន្ថែមសេចក្តីក្នុងព្រះត្រៃបិដកនេះទេ គ្រាន់តែចម្លងតាមច្បាប់ដើមប៉ុណ្ណោះ លុះចម្លងបិដកទាំង៣បានចប់សព្វគ្រប់ហើយ ទើបលោកខំព្យាយាមប្រែអដ្ឋកថាអំពីសីហឡភាសា (សម្តីអ្នកលង្កាទ្វីប) មកជាមគធភាសាដោយសព្វគ្រប់ ហើយលោកបានជ្រើសរើសស្រង់យកធម៌វិន័យក្នុងព្រះត្រៃបិដកនោះមករៀបរៀងសេចក្តី ធ្វើជាបករណវិសេសមួយដោយឡែកឲ្យឈ្មោះថា **"វិសុទ្ធិមគ្គ"** សម្តែងអំពីសីល សមាធិ បញ្ញា មានទំនងប្រយោគនិងរបៀបសេចក្តីខ្លីល្មម ស្រួលមើល ស្រួលស្តាប់ ទោះបីធម៌អាថ៌ក្នុងគម្ពីរនោះមានសេចក្តីចង្អៀតជ្រាលជ្រៅដូចម្តេចក្តី ក៏គង់មិនផ្ទួនដដែលៗឡើយ, សូម្បីគម្ពីរឯទៀតដែលលោកបានតែងបានរៀបរៀងក្នុងគ្រានោះទាំងប៉ុន្មាន ដូចអដ្ឋកថាធម្មបទជាដើម ក៏មានទំនងប្រយោគនិងរបៀបសេចក្តីមិនសាំដដែលៗដែរ។ ឯហេតុដែលជាទំនងនាំឲ្យលោកមានព្យាយាមខំប្រឹងទ្រាំរៀបចំតែងធ្វើជាគម្ពីរឯទៀត ជាគ្រឿងបំភ្លឺសេចក្តីក្នុងព្រះត្រៃបិដកនោះ មិនមែនព្រោះហេតុអ្វីទេ, ព្រោះតែលោកមិនហ៊ានរុះរើរបៀបសេចក្តី ដែលមាននៅក្នុងព្រះត្រៃបិដកជាគោលដើមនោះឯង ទើបលោកទុកជាច្បាប់ចាស់តាមកាលតាមសម័យនៃអ្នកប្រាជ្ញជាន់មុនៗ ដែលលោកខំធ្វើជាគម្ពីរផ្សេងៗ មានវិសុទ្ធិមគ្គជាដើម សម្រាប់រៀន សម្រាប់មើលនោះ ក៏មានទំនងប្រហែលគ្នានឹងសម័យឥឡូវនេះ ដែលយើងនាំគ្នាជ្រើសរើសយកធម៌វិន័យក្នុងបាលីព្រះត្រៃបិដកខ្លះ មករៀបរៀងធ្វើជាសៀវភៅតូចៗ សម្រាប់ចែកគ្នារៀនសូត្រសព្វថ្ងៃនេះដែរ។

អំពីរបៀបដែលរៀបជាសៀវភៅព្រះត្រៃបិដក

ព្រះត្រៃបិដកមួយចប់ បើចែកជាពួកមាន៣ពួកគឺ វិន័យបិដក១ពួក, សុត្តន្តបិដក១ពួក, អភិធម្មបិដក១ពួក, ចែកចេញជាគម្ពីរ មានឈ្មោះ១៧ ចែកចេញជាសៀវភៅដែលយើងប្រែ ហើយបោះពុម្ពក្នុងសម័យនេះ១១០ភាគគត់នៃសៀវភៅ។

វិន័យបិដកមាន៥ឈ្មោះគឺ មហាវិភង្គឬភិក្ខុវិភង្គ១ ភិក្ខុនីវិភង្គ១ មហាវគ្គ១ ចុល្លវគ្គ១ បរិវារៈ១, ទាំង៥ឈ្មោះនេះ ចែកទៅជាសៀវភៅបោះពុម្ពមាន១៣ភាគ។

សុត្តន្តបិដកមាន៥ឈ្មោះគឺ ទីឃនិកាយ១ មជ្ឈិមនិកាយ១ សំយុត្តនិកាយ១ អង្គុត្តរនិកាយ១ ខុទ្ទកនិកាយ១, ទាំង៥ឈ្មោះនេះ ចែកជាសៀវភៅបោះពុម្ពមាន៦៣ភាគ។

អភិធម្មបិដកមាន៧ឈ្មោះគឺ ធម្មសង្គណី១ វិភង្គ១ ធាតុកថា១ បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ១ កថាវត្ថុ១ យមកៈ១ មហាបដ្ឋានឬបដ្ឋាន១, ទាំង៧ឈ្មោះនេះ ចែលទៅជាសៀវភៅបោះពុម្ពមាន៣៤ភាគ ត្រូវជា១១០ភាគ។

ការបោះពុម្ពនោះ បានចាត់ការបោះវិន័យបិដកជាមុនដំបូង, បានបោះវិន័យបិដកនោះរួចហើយ ក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ២៤៧៩ គ្រិស្តសករាជ១៩៣៦។

អំពីប្រយោជន៍នៃការប្រែព្រះត្រៃបិដក

អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គួរតែលើកចិត្តឲ្យឡើងមកកាន់សេចក្តីជ្រះថ្លា ក្នុងការប្រែព្រះត្រៃបិដកនិងរៀបរៀងសេចក្តីជាសម្រាយនោះឲ្យយ៉ាងច្រើន ព្រោះការផ្ទៀងផ្ទាត់បាលីឲ្យត្រឹមត្រូវ ហើយប្រែចេញមកជាសម្រាយបោះពុម្ពនេះ ជាកិច្ចមានប្រយោជន៍ច្រើនប្រការណាស់ មានប្រយោជន៍ដូច្នេះគឺៈ

១–សេចក្តីសម្រាយងាយមើល ងាយស្តាប់ជាងបាលី ព្រោះលោកអ្នកប្រែបានរិះគិតរកទំនងសេចក្តីឲ្យស្រួលមើល ស្រួលស្តាប់រួចជាស្រេច។

២–ធ្វើដំណឹងពុទ្ធសាសនា តាំងអំពីដើមដរាបដល់ចុង គឺតាំងអំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមិនទាន់ចូលនិព្វាន រហូតមកដល់ឥឡូវនេះ ឲ្យរាក់ ឲ្យងាយឡើង មិនកំបាំងបាត់ជ្រៅពេក។

៣–បើពុទ្ធបរិស័ទមានបំណងរៀននិងប្រតិបត្តិតាម សីល សមាធិ បញ្ញា ក៏មានបរិបូណ៌ក្នុងព្រះត្រៃបិដកនោះសព្វគ្រប់។

៤–ព្រះត្រៃបិដកនេះ បានអណ្តែតត្រសែតឬប្រសូតចេញចាកផ្ទៃនៃមាតា គឺព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាបរមសាស្តានៃពុទ្ធមាមិកជននោះជ្រះស្រឡះហើយ ឲ្យឃើញ ប្រាកដដល់ភ្នែកយើងគ្រប់គ្នា ដោយមិនលំបាកងាករកប៉ុន្មានឡើយ។

៥–យើងរាល់គ្នាដែលបានព្រះត្រៃបិដកបោះពុម្ព បាលីម្ខាងសម្រាយម្ខាងនេះ ប្រៀបដូចជាបានប្រទីបឬគោមធំពីរជួរតាំងនៅអមផ្លូវទាំងពីរខាង ដែលជាផ្លូវដើរទៅរកទីក្សេមក្សាន្ត ជាផ្លូវដែលអ្នកឥតសំណាងមិនត្រូវការបានចូលដើរជ្រៀតបៀតទៅជាមួយផងបានឡើយ។

៦–ប្រទេសយើងជាប្រទេសមានសំណាងខ្ពស់ មានលាភធំណាស់ ដែលបានព្រះត្រៃបិដកមួយចប់ ទុកដូចជាមាន២ចប់ ព្រោះបោះពុម្ពបាលីម្ខាង សម្រាយម្ខាងនេះ ហាក់ដូចជាបានថ្នាំឱសថ២បំពង់កែវ ថ្នាំឱសថនេះនឹងអាចរម្ងាប់រោគច្រើនយ៉ាង មានរោគគ្រុនក្ដៅក្រហាយ គឺសេចក្ដីវិវាទទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នាជាដើមនិងសេចក្ដីសង្ស័យមិនដាច់ស្រេចជាយូរមកហើយនោះ ឲ្យបានសះស្បើយជាប្រាកដ។

ព្រះត្រៃបិដកនេះ មិនមែនមានតែក្នុងប្រទេសយើងទេ ប្រទេសឯទៀតៗ ដូចប្រទេសសៀម ភូមា លង្កានិងអឺរ៉ុបជាដើមក៏មានដែរ, ប្រទេសទាំងនោះ គេក៏បានផ្ទៀងផ្ទាត់បោះពុម្ពហើយ ប៉ុន្តែគេបោះពុម្ពតែភាសាបាលីសុទ្ធ មិនទាន់បានប្រែជាសម្រាយឲ្យចប់សព្វគ្រប់ ដូចប្រទេសយើងដែលបានប្រែចប់ បានបោះពុម្ពស្រេចហើយនេះទេ។

ឯការបោះពុម្ពជាបាលីសុទ្ធនោះ ឃើញនៅមានភ្លាំងភ្លាត់ខ្លះដោយអន្លើៗ ព្រោះមិនទាន់បានរិះរកសេចក្ដីឲ្យមាំមួននៅឡើយ គ្រាន់តែឃើញថាតួបាលីត្រឹមត្រូវតាមរបៀបវេយ្យាករណ៍ឬគាថា ហើយក៏បោះពុម្ពទៅ ដូចយ៉ាងព្រះត្រៃបិដកអក្សរសៀម, អក្សរភូមានិងអក្សរអឺរ៉ុប ក្នុងវិន័យបិដកបរិវារៈត្រង់គាថាសង្គណិកៈ[១] ដែលសម្ដែងអំពីចំនួនសិក្ខាបទថា សិក្ខាបទរបស់ភិក្ខុនិងភិក្ខុនី ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បញ្ញត្តក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានចំនួន២៩៤ តែយើងបានរាប់មើលត្រង់គាថាដែលជាបញ្ជីរាយឈ្មោះប្រាប់ចំនួនឃើញតែ២៨៤, មើលក្នុងបញ្ជីបូករួម ឃើញថា២៩៤មិនត្រូវគ្នា, គឺក្នុងបញ្ជីរាយឈ្មោះថា បារាជិក៤ សង្ឃាទិសេស១៦ អនិយតៈ២ និស្សគ្គិយៈ២៤

១-វិន័យបិដក បរិវារៈ ទុតិយភាគ ទី១៣ ទំព័រ១២២។

ខុទ្ទកសិក្ខាបទ១៥៦ បាដិទេសនីយៈ១០ សេក្ខិយៈ៧២ “ជា២៨៤” បាត់១០សិក្ខាបទ, ប៉ុន្តែចំណែកខាងគម្ពីរស្លឹករឹតខ្មែរយើងច្បាប់ខ្លះថា និស្សគ្គិយៈ២៤ ដូចគ្នានឹងបិដកប្រទេសឯទៀតដែរ, ច្បាប់ខ្លះថា និស្សគ្គិយៈ៣៤។ កាលបើដូច្នេះ យើងក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះថា បញ្ជីរាយឈ្មោះហើយនឹងបញ្ជីបូករួម តើខាងណាត្រូវខាងណាខុស? ដើម្បីឲ្យប្រាកដក្នុងសេចក្តីនេះ យើងបានសាត្រឡប់ទៅរើមើលក្នុងវិន័យបិដកមហាវិភង្គនិងភិក្ខុនីវិភង្គខាងដើម តាំងអំពីបឋមបារាជិករៀងរហូតដល់សេក្ខិយៈជាទីបំផុត ក៏ឃើញថា សិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្តក្នុងក្រុងសាវត្ថីនោះ មានចំនួនដូច្នេះ គឺ បារាជិក៤ សង្ឃាទិសេស១៦ អនិយតៈ២ និស្សគ្គិយៈ៣៤ ខុទ្ទកសិក្ខាបទ១៥៦ បាដិទេសនីយៈ១០ សេក្ខិយៈ៧២ “រួមជា២៩៤” ត្រូវតាមបញ្ជីដែលលោកបូករួម។ យើងក៏សម្រេចសេចក្តីថា ព្រះត្រៃបិដកអក្សរសៀម អក្សរភូមា អក្សរអឺរ៉ុបនិងច្បាប់ស្លឹករឹតអក្សរខ្មែរយើងខ្លះ ដែលរាយឈ្មោះប្រាប់ចំនួនត្រង់និស្សគ្គិយៈ ថា២៤នោះខុស លុះតែថា៣៤ដូច្នេះវិញទើបត្រូវ តាមន័យក្នុងមហាវិភង្គនិងភិក្ខុនីវិភង្គនោះដោយពិតៗ ហើយបានដាក់ក្នុងបញ្ជីរាយឈ្មោះនោះថា “និស្សគ្គិយៈ៣៤” តម្រូវតាមមហាវិភង្គ ភិក្ខុនីវិភង្គ និងច្បាប់ស្លឹករឹតអក្សរខ្មែរនោះដោយត្រឹមត្រូវហើយ។

ការដែលរិះរកឃើញខុសត្រូវយ៉ាងនេះ ក៏មកអំពីបានប្រែហើយផ្ទៀងផ្ទាត់នោះឯងជាបច្ច័យ។ ព្រោះហេតុនោះបានជាយើងថា ការប្រែព្រះត្រៃបិដកមកជាសម្រាយនេះ ជាការមានប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពស់បំផុត ឥតមានការភ័ន្តច្រឡំដូចដែល គ្រាន់តែអានបាលីត្រួសៗ ឥតគិត ឥតរាប់នោះឡើយ។

ឧប្បត្តិហេតុ
នៃការកសាងព្រះត្រៃបិដក

ហេតុដែលជាទំនងនាំឲ្យកើតព្រះត្រៃបិដកបោះពុម្ពឡើងបាននោះ ព្រោះអាស្រ័យនូវគុណសម្បត្តិច្រើនយ៉ាង គឺព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ទ្រង់ប្រកបដោយព្រះរាជសទ្ធាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ទ្រង់មានព្រះចិន្តាប្រាថ្នានឹងឲ្យអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា រៀនសូត្រឲ្យបានចេះដឹងឡើង ហើយប្រព្រឹត្តតាមសេចក្តីចេះដឹងនោះផង, ព្រមទាំងរាជការប្រូតិកតូរ៉ាត់និងអស់លោកកុង្សុយ៍សេនាបតី លោកក៏មានសេចក្តីសង្គ្រោះដល់ពួកមហាជនក្នុងប្រទេសកម្ពុជានេះ ឲ្យមានគម្ពីរក្បួន ច្បាប់យ៉ាងត្រឹមត្រូវជាគោលចារឹកផង, អាស្រ័យនឹងប្រាក់ចំណូលរបស់មហាជន ដែលមានសេចក្តីជ្រះថ្លា ចូលជាវព្រះត្រៃបិដកនោះ មានចំនួនច្រើនផង, មិនតែប៉ុណ្ណោះ ក្នុងសម័យនេះទទួលមានមន្ទីរដែលជាទីសម្រាប់ជួលឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ព ព្រះត្រៃបិដកនោះជាច្រើនកន្លែង គឺសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ដែលជាកន្លែងសម្រាប់បង្រៀនប្រែភាសាបាលី, មន្ទីរព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា ដែលជាកន្លែងសម្រាប់តម្កល់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ជាភាសាបាលីច្រើនចប់និងក្បួនច្បាប់ឯទៀតៗជាច្រើន វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យដែលសម្រាប់ចាត់ចែងកិច្ចការ ខាងព្រះពុទ្ធសាសនានិងសម្រាប់ផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងកម្ពុជរដ្ឋយើងនេះនិងនៅប្រទេសឯទៀត ដែលនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូចិនបារាំងសែស។

ព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ផ្តើមធ្វើតាំងពីឆ្នាំមមែត្រីស័ក ពុទ្ធសករាជ២៤៧២ ត្រូវនឹងគ្រិស្តសករាជ១៩៣០។

ឯព្រះត្រៃបិដកដែលបោះពុម្ពក្នុងសម័យនេះ មានចំនួន១១០ភាគ ជាសៀវភៅក្នុងសៀវភៅនីមួយៗ មានទាំងបាលីទាំងសម្រាយ, បាលីនៅទំព័រខាងឆ្វេង សម្រាយនៅទំព័រខាងស្តាំ គ្រប់សៀវភៅទាំងអស់, សៀវភៅទាំងនោះ បោះពុម្ពច្រើនពាន់ចប់តាមចំនួនអ្នកដែលទទួលជាវយក ព្រមទាំងទុកបម្រុងឲ្យអ្នកត្រូវការជាវតៗទៅទៀត

ត្រាតែមានព្រះត្រៃបិដកមួយចប់ៗ រាល់វត្តក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទាំងមូលផង។

បណ្ដាសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកចំនួន១១០ភាគនោះ ចែកជាព្រះវិន័យ១៣ភាគ ជាព្រះសូត្រ៦៣ភាគ ជាព្រះអភិធម្ម៣៤ភាគ។

តាំងអំពីព្រះបរមគ្រូទ្រង់យាងចូលព្រះនិព្វានទៅ រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ក្នុងគម្ពីរដីកាឬក្បួនច្បាប់ ពង្សាវតារណាៗ ក៏មិនដែលឮថា មានគេប្រែព្រះត្រៃបិដកចប់សព្វគ្រប់យ៉ាងនេះឡើយ។

ដែលមានតំណាលមកក្នុងគម្ពីរបាលី មានគម្ពីរមហាវង្សជាដើមនោះថា តាំងអំពីពុទ្ធសករាជទី១ គឺឆ្នាំដែលព្រះបរមសាស្ដាយាងចូលបរិនិព្វានទៅថ្មីៗនោះ ព្រះអរហន្តចំនួន៥០០អង្គ មានព្រះមហាកស្សបៈជាដើម លោកប្រជុំគ្នាធ្វើសង្គាយនាជាដំបូង ផ្ទៀងផ្ទាត់ព្រះពុទ្ធវចនៈឲ្យតាំងនៅដូចដើម មានព្រះបាទអជាតសត្រូវជាពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍ ធ្វើចំនួន៧ខែទើបបានហើយស្រេច ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏តាំងនៅមាំមួនបានជាយូរអង្វែង, តពីនោះមកបានសង្គាយនា៤ដងទៀត គឺសង្គាយនាទី២ ទី៣ ទី៤ ទី៥[១]។

ឯសង្គាយនាទី២ ទី៣ ទី៤នោះ មិនមានប្លែកគ្នាអំពីសង្គាយនាទី១នោះប៉ុន្មានទេ គឺគ្រាន់តែផ្ទៀងផ្ទាត់ពុទ្ធវចនៈឲ្យត្រឹមត្រូវដូចបឋមសង្គាយនាប៉ុណ្ណោះ, ដល់មកសង្គាយនាទី៥ ទើបមានការប្លែកគ្នាបន្តិច ព្រោះបានលើកព្រះពុទ្ធវចនៈចារឹកដាក់លើស្លឹករឹត ប៉ុន្តែនឹងមានតំណាលថា បានប្រែពុទ្ធភាសិតចាកបាលីមកជាសម្រាយ សូម្បីតែម្ដងក៏ទេសោះ គ្រាន់តែបានផ្ទៀងផ្ទាត់ពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដកនេះឲ្យត្រឹមត្រូវនៅដូចដើមនិងប្រែចាកសីហឡភាសាមកជាមគធភាសា គឺភាសាបាលីប៉ុណ្ណោះ[២]។

១-រឿងសង្គាយនានោះ មានសេចក្ដីពិស្ដារ នៅក្នុងគម្ពីរមហាវង្ស។

២-ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ លោកទៅចម្លងព្រះត្រៃបិដកនិងអដ្ឋកថាពីកោះលង្កា ប្រែចាកសីហឡភាសាមកជាមគធភាសា គឺភាសាបាលី ក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ៩៥៦។

អស់លោកអ្នកដែលបានចាប់មើលសៀវភៅព្រះត្រៃបិដក គួរជ្រាបហេតុដែលជាការក្រលំបាកយ៉ាងអស្ចារ្យ ដូចបានរៀបរាប់មកហើយខាងដើមនោះ ឲ្យសព្វគ្រប់ទៅផង ទើបនឹងមានសេចក្ដីរីករាយក្នុងចិត្តរឹងរឹតតែកើតជ្រះថ្លាឡើងជាឧឡារភាពថែមទៀត។

ដោយអំណាចនៃការសង្គាយនាផ្ទៀងផ្ទាត់ព្រះត្រៃបិដកដ៏ឧត្តមនេះ យើងសូមសំបូងសង្រួងឲ្យពុទ្ធិកសិក្សាក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូលនិងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ មានអាយុយឺនយូរនិងមានតេជានុភាពច្រើនរុងរឿងជាអង្វែងតទៅ!

ទីបំផុតនេះ សូមថ្វាយព្រះរាជកុសលមួយចំណែកចំពោះសម្ដេច **ព្រះមហាក្សត្រិយានី** ជាអម្ចាស់ជីវិតនិងសម្ដេចព្រះ **នរោត្តម សីហនុ** ឧបយុវរាជ ព្រះប្រមុខរដ្ឋនៃប្រទេសកម្ពុជានិងមួយចំណែកទៀត ចំពោះសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជគណៈមហានិកាយ សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ, សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស, សម្ដេចព្រះធម្មវង្សាធិបតី មេគណខេត្តកំពង់ឆ្នាំង, ព្រះភិក្ខុសង្ឃព្រមទាំងអស់លោកគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនិងពុទ្ធបរិស័ទក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល សូមឲ្យបានឋិតនៅក្នុងសេចក្ដីសុខចម្រើនជានិច្ចនិរន្តរ៍តរៀងទៅ!

ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក
នៃ
វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
(ក្រសួងធម្មការ)

ស្រាវជ្រាវដោយៈ **ជាច់ សុគឹម**